Journal of Philosophical Investigations
Print ISSN: 2251-7960 Online ISSN: 2423-4419
Homepage: https://philosophy.tabrizu.ac.ir

Critical Study of *"Heidegger's Nietzsche"* According to Vattimo's Philosophy

Hassan Gheibipour[1] | Ali Karbasizadeh[2] | Mohammad Javad Safian[3]

[1] Ph.D. Candidate of Philosophy, University of Isfahan, Iran. Email: h.ghibipoor@gmail.com
[2] Corresponding Author, Associate Professor, Department of Philosophy, University of Isfahan, Iran. Email: karbasi@ltr.ui.ac.ir
[3] Associate Professor, Department of Philosophy, University of Isfahan, Iran. Email: mjsafian@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 16 May 2022
Received in revised from 11 July 2022
Accepted 15 July 2022
Published online 20 March 2024

Keywords:
Vattimo, nihilism, modernity, "Heidegger's Nietzsche", post modernity, weak thought.

ABSTRACT

Since Vattimo's interpretation of Nietzsche requires examining the views of Heidegger and Dilthey as his main points, Therefore, in this article, we intend to first mention Heidegger's interpretation of Nietzsche, as the last metaphysical philosopher of the West, in which Heidegger to justify his goal; which is a re-evaluation of the history and experience of the West, deals with Nietzsche's interpretation. Then, briefly, we discuss Dilthey's interpretation of Nietzsche, as a philosopher of life, in which the closeness of Heidegger's and Nietzsche's thinking is emphasized. In the end, by explaining Vatimo's interpretation of Heidegger's Nietzsche, we show that, contrary to Heidegger's opinion, by examining Nietzsche's interpretation of modern nihilism and its connection with postmodern nihilism, he calls him the first postmodern philosopher. And it shows that it is Nietzsche who should be read as the first postmodern philosopher, not Heidegger, and the reason for these different perceptions and interpretations presented by Nietzsche, itself expresses the sensitive position of Nietzsche's philosophy at the end of metaphysics.

Cite this article: Gheibipour, H.; Karbasizadeh, A., & Safian, M. J. (2024). Critical Study of "*Heidegger's Nietzsche*" According to Vattimo's Philosophy. *Journal of Philosophical Investigations*, 18 (46), 277-296. https//doi.org/10.22034/JPIUT.2022.51623.3212

© The Author(s).
https//doi.org/10.22034/JPIUT.2022.51623.3212
Publisher: University of Tabriz.

Extended Abstract

Introduction

By examining the various interpretations presented on Nietzsche's thought, we realize that Heidegger's interpretation of Nietzsche is undoubtedly one of the most important interpretations which has had tremendous effects on the reading of Nietzsche in different philosophical schools. By presenting a special interpretation of Nietzsche, Heidegger sought to define his position among Western philosophers. Hence, Heidegger considers Nietzsche as one of the greatest critics of metaphysics, who is caught in the trap of metaphysics by accepting the correspondence theory of truth, and after that, by connecting Nietzsche's claim of truth with nihilism and the technological attitude of the modern era to the world, he tries to use Nietzsche's thought for the benefit of his philosophy by creating inconsistency between Nietzsche's opinion and practice regarding truth and metaphysics. In his interpretation of Nietzsche, Heidegger presents him as the last metaphysical philosopher of the West who formulates being as a will to power. He examines Nietzsche's main doctrines such as the will to power, eternal return, nothingness, superman, God is dead, truth and revenge to show that they reveal the reality of the existence of humans and things in the world. Most of the strength of Heidegger's analysis of Nietzsche can be seen in its unique feature that it systematically explains Nietzsche's entire thought, and uses methods to show the harmony between his various teachings. They mutually strengthen and enlighten each other. Hence, Heidegger's claim that Nietzsche is the last philosopher of metaphysics depends on the success of this affirmation. According to Heidegger, metaphysician means to speak in a regular manner in the discussion of traditional problems of philosophy from the point of view of a single understanding of the "being of beings" (in the case of Nietzsche, the will-to-power).

In Vattimo's opinion, Nietzsche's texts invalidate Heidegger's interpretation at first sight and to some extent confirm the correctness of previous interpretations, including Wilhelm Dilthey's interpretation. Dilthey's interpretation provides the background for the closeness of Nietzsche's and Heidegger's thought and shows that Nietzsche's and Heidegger's thought are similar in basic matters such as the closeness of philosophy and literature or the combination of philosophy with the reflection on the history of culture. Our intention in this article is not to try to deal with Dilthey's thinking and our entry into his philosophy is based on Vattimo's own thinking.

Therefore, we intend to show Nietzsche's and Heidegger's thought based on Vattimo's thinking that although the position of Nietzsche's philosophy is at the end of metaphysics, this does not make him the last philosopher of metaphysics. Vattimo is one of those Heideggerians who are opposed to Heidegger, who, in contrast to Heidegger's interpretation of Nietzsche, tries to introduce him as the first postmodern philosopher who considered culture and civilization as the central issue of his philosophy and was not interested in metaphysics. He considered it a sign of the decline of humanity. By criticizing the metaphysical roots and exposing its nihilistic nature, he was at the end of the path of modern thought, and with the kind of plan of philosophy and the claim of the philosopher of the future, he became the pioneer of post-modern thinking and the harbinger of post-

modern philosophy. Vattimo's philosophy can be considered a combination of themes in the thought of Nietzsche, Heidegger, hermeneutics and postmodernism. This shows the undeniable closeness of Nietzsche's and Heidegger's thinking, in which Vattimo examines them together to reveal their basic similarities and use each as a tool to modify the other, so that the theory of ontology to develop contemporary hermeneutics.

Conclusion

Considering the position of Nietzsche's philosophy, which is at the end of Western metaphysics, different perceptions and interpretations of him have been presented. On the one hand, Heidegger mentions him as the last philosopher of metaphysics, and on the other hand, Vattimo and most postmodernists, especially French thinkers such as Derrida, Foucault and Deleuze, mention him as the first postmodern philosopher. The most important reason for such a reading can be seen in the fact that Nietzsche's thought was a transition from modern philosophy to postmodern thoughts. Therefore, by examining Heidegger's Nietzsche and Vattimo's Nietzsche, we face two different readings of Nietzsche, which are completely opposite to each other. Heidegger's interpretation of Nietzsche is not among the usual interpretations that only aims to explain and interpret Nietzsche's thought, but he benefits from his interpretation as a means to reach his goal, which was to discover the history of the West. Vattimo believes that Dilthey's interpretation, unlike Heidegger's, emphasizes the similarity between Nietzsche's and Heidegger's thought in the similitude of philosophy and literature, but this does not simply mean limiting himself to Nietzsche's literary and cultural criticism, but beyond that, he, along with most Heideggerians, decided to refer to Nietzsche's texts in order to oppose Heidegger's interpretation. Vattimo is one of those Heideggers who are opposed to Heidegger, who, on the one hand, by examining the connection between nihilism and metaphysics, which led to the negation of all metaphysical teachings, And on the other hand, considering the connection between nihilism and postmodernism, as baseless, he concluded that Nietzsche is not only one of the main theorists of nihilism in modernity, But he is also considered one of the main pioneers of the theory of postmodernity in the philosophical tradition. Therefore, this means that Nietzsche's thought, contrary to Heidegger's interpretation, contains large elements that can be called post-modern in retrospect.

پژوهش‌های فلسفی
شاپا چاپی: ۷۹۶۰-۲۲۵۱ شاپا الکترونیکی: ۴۴۱۹-۲۴۲۳
Homepage: https://philosophy.tabrizu.ac.ir
Journal of Philosophical Investigations

بررسی و تبیین *نیچهٔ هایدگر* از دیدگاه جیانی واتیمو

حسن غیبی‌پور[۱] | علی کرباسی‌زاده[۲]✉ | محمدجواد صافیان[۳]

[۱] دانشجوی دکتری، گروه فلسفه، دانشگاه اصفهان، ایران. رایانامه: h.ghibipoor@gmail.com
[۲] نویسنده مسئول، دانشیار، گروه فلسفه، دانشگاه اصفهان، ایران. رایانامه: karbasi@ltr.ui.ac.ir
[۳] دانشیار، گروه فلسفه، دانشگاه اصفهان، ایران. رایانامه: mjsafian@gmail.com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۲۶
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۴/۲۰
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۲۴
تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۲/۰۳

چکیده

از آنجا که تفسیر واتیمو از نیچه مستلزم بررسی دیدگاه هایدگر و دیلتای، به عنوان نقاط اصلی مورد نظر وی است، از اینرو، در این مقاله در نظر داریم نخست، اشاره‌ای به تفسیر هایدگر از نیچه، به‌عنوان آخرین فیلسوف متافیزیک غرب داشته باشیم، که در آن هایدگر برای توجیه هدف خود؛ که ارزیابی مجدد تاریخ و تجربهٔ غرب است، به تفسیر نیچه می‌پردازد. سپس به صورت مختصر، به تفسیر دیلتای از نیچه، به‌عنوان فیلسوف حیات، می‌پردازیم، که در آن بیشتر به نزدیکی تفکر هایدگر و نیچه تاکید شده است. در پایان، با تبیینِ تفسیر واتیمو از *نیچهٔ هایدگر*، نشان می‌دهیم که وی برخلاف نظر هایدگر، با بررسی تفسیر نیست‌انگاری مدرنِ نیچه و ارتباط آن با نیست‌انگاری پست‌مدرن، وی را نخستین فیلسوف پست‌مدرن می‌خواند و نشان می‌دهد که این نیچه است که باید به عنوان نخستین فیلسوف پست‌مدرن خوانده شود نه هایدگر، و علت این برداشت‌ها و تفسیرهای متفاوتی که از نیچه ارائه شده، خود بیانگر موقعیت حساس فلسفهٔ نیچه در پایان متافیزیک است.

کلیدواژه‌ها:
واتیمو، *نیچهٔ هایدگر*، نیست‌انگاری، مدرنیته، پست‌مدرنیته، تفکر ضعیف.

استناد: غیبی‌پور، حسن؛ کرباسی‌زاده، علی و صافیان، محمدجواد. (۱۴۰۳). بررسی و تبیین *نیچهٔ هایدگر* از دیدگاه جیانی واتیمو، *پژوهش‌های فلسفی*، ۱۸ (۴۶)، ۲۷۷-۲۹۶.
https//doi.org/10.22034/JPIUT.2022.51623.3212

ناشر: دانشگاه تبریز.

© نویسندگان.
CC BY

مقدمه

با بررسی تفاسیر گوناگون ارائه شده بر اندیشهٔ نیچه، به این نکته پی‌می‌بریم که تفسیر هایدگر از نیچه بی‌شک یکی از مهم‌ترین تفاسیری است که بر خوانش نیچه در مکاتب مختلف فلسفی تاثیرات شگرفی داشته است. هایدگر با ارائه تفسیری ویژه از نیچه به دنبال آن بود تا از این طریق جایگاه خود را در میان فلاسفه غرب مشخص کند. از اینرو، هایدگر، نیچه را به‌عنوان یکی از بزرگترین منتقدان متافیزیک در نظر می‌گیرد که با پذیرش نظریهٔ مطابقتِ حقیقت در دام متافیزیک گرفتار شده است، و به دنبال آن با مرتبط دانستن ادعای حقیقت نیچه با نیست‌انگاری و نگرش تکنولوژیک دوران مدرن به جهان، سعی دارد تا با ایجاد ناسازگاری میان نظر و عمل نیچه در باب حقیقت و متافیزیک، بتواند از اندیشه نیچه به نفع فلسفه خویش استفاده کند (کریمی، ۱۳۹۳، ۲۸۰). بر اساس دیدگاه هایدگر: «مابعدالطبیعه با افلاطون آغاز می‌شود، در عصر جدید با دکارت تداوم می‌یابد، در هگل به کمال می‌رسد و با نیچه است که مابعدالطبیعه به پایان خودش می‌رسد و آنچه در قوه و باطن مابعدالطبیعه بود بالفعل می‌شود» (کرباسی، ۱۳۸۷، ۸). هایدگر در تفسیرش از نیچه، وی را به عنوان آخرین فیلسوف متافیزیک غرب مطرح می‌کند که وجود را به صورت «ارادهٔ معطوف به قدرت» صورتبندی می‌کند. وی آموزه‌های اصلی نیچه از قبیل ارادهٔ معطوف به قدرت[۱]، بازگشت جاودان[۲]، نیست‌انگاری[۳]، ابرمرد[۴]، خدا مرده است[۵]، حقیقت[۶] و انتقام[۷] را مورد بررسی قرار می‌دهد تا نشان دهد که آنها واقعیت وجود انسان و اشیاء را در جهان افشاء می‌کنند (لمپارت، ۱۹۷۴، ۳۵۷). بیشتر قدرت تحلیل هایدگر از نیچه را می‌توان در این ویژگی منحصر به فرد آن دانست که به صورت سیستماتیک کل اندیشه نیچه را تبیین می‌کند، و برای نشان دادن هماهنگی موجود در بین آموزه‌های مختلف وی، از روش‌هایی استفاده می‌کند که به طور متقابل یکدیگر را تقویت و روشن می‌کنند. از اینرو، ادعای هایدگر، مبنی بر اینکه نیچه به‌عنوان آخرین فیلسوف متافیزیک است، بستگی به موفقیت این اثبات دارد. از نظر هایدگر، متافیزیسین به این معناست که از قبل به صورت منظم در بحث مربوط به مسائل سنتی فلسفه از دیدگاه درک واحد از «هستی موجودات» (در مورد نیچه، اراده معطوف به قدرت) صحبت کند.

درنظر واتیمو، متون نیچه در نگاه اول، تفسیر هایدگر را باطل می‌کند و تا حدودی بر درستی تفسیرهای پیشین از جمله تفسیر ویلهلم دیلتای صحه می‌گذارد. تفسیر دیلتای زمینهٔ نزدیکی تفکر نیچه و هایدگر را مهیا می‌کند و نشان می‌دهد: «اندیشهٔ نیچه و هایدگر در موارد اساسی از قبیل نزدیکی فلسفه و ادبیات یا یکی گرفتن فلسفه با تأمل بر تاریخ فرهنگ، مشابه است» (هایدگر، ۱۳۸۹، ۱۱-۱۰). قصد ما در این مقاله سعی در پرداختن به تفکر دیلتای نیست و ورود ما به فلسفه وی بر اساس تفکر خود واتیمو است.

---

[1] will to power
[2] eternal recurrence
[3] nihilism
[4] superman
[5] god is dead
[6] truth
[7] revenge

مسئله اصلی‌ای که در این مقاله سعی در بررسی آن داریم این است که تفکر نیچه چه نسبتی با متافیزیک دارد آیا می‌توان او را یک متافیزیسین خواند یا اینکه فیلسوفی است که از متافیزیک عبور کرده است؟ شاید بتوان میان این دو قول که نیچه از یک سو، آخرین فیلسوف متافیزیک و از سوی دیگر، نخستین فیلسوف پست‌مدرن معرفی شده است، چنین جمع کرد که نیچه در مرحلهٔ انتقال و گذار از فلسفهٔ مدرن به اندیشه‌های پست‌مدرن بوده است.

از این‌رو، در نظر داریم تا با بررسی اندیشه نیچه و هایدگر بر مبنای تفکر واتیمو نشان دهیم که هرچند موقعیت فلسفه نیچه به گونه‌ای است که در پایان متافیزیک قرار گرفته است اما این امر سبب نمی‌شود که وی را آخرین فیلسوف متافیزک بخوانیم. واتیمو جزء آن دسته از هایدگریانِ مخالف با هایدگر است، که در مقابل تفسیر هایدگر از نیچه در تلاش است تا وی را به عنوان «نخستین فیلسوف پست‌مدرن معرفی کند که فرهنگ و تمدن را مسئلهٔ محوری فلسفهٔ خود می‌دانست و علاقه‌ای به متافیزیک نداشت و آن را نشانهٔ انحطاط بشریت تلقی می‌کرد» (نیچه، ۱۳۹۳، ۱۱۶). وی با نقد ریشه‌های متافیزیک و افشای ماهیت نیست‌انگارانهٔ آن، در انتهای مسیر تفکر مدرن قرار گرفت و با طرح گونه‌ای «فلسفه» و ادعای «فیلسوف آینده»، «پیشرو تفکر پس از تجدد و منادی فلسفهٔ پست‌مدرن گردید» (کرباسی، ۱۳۸۷، ۹-۸). فلسفهٔ واتیمو را می‌توان ترکیبی از مضامین موجود در اندیشهٔ نیچه، هایدگر، هرمنوتیک و پست‌مدرنیسم در نظر گرفت. این امر بیانگر نزدیکی غیر قابل انکار تفکر نیچه و هایدگر است که در آن واتیمو آنها را با هم مورد بررسی قرار می‌دهد تا شباهت‌های اساسی آن‌ها را آشکار و از هر یک به عنوان ابزاری برای اصلاح دیگری استفاده نماید، تا از این طریق نظریهٔ هستی‌شناسیِ هرمنوتیکی معاصر را بسط دهد. خوانش‌های هایدگر را می‌توان به دو دستهٔ «هایدگری راست» و «هایدگری چپ» تقسیم کرد. تفسیر «هایدگری راست» بر این پیشنهاد هایدگر استوار است که «غلبه بر متافیزیک مستلزم بازگشت به بنیادی برای اندیشه و معنا است که از طریق رابطه‌ای تازه و معتبر بین انسان و هستی ایجاد می‌شود». بر اساس این خوانش، می‌توان از طریق بازگشت وجود که در طول تاریخ تفکر متافیزیک به فراموشی سپرده شده است، بر متافیزیک غلبه کرد. در مقابل، تفسیر «هایدگری چپ»، که واتیمو از آن دفاع می‌کند، بر این پیشنهاد هایدگر استوار است که «هر بازگشتی به بنیاد و مبنا صرفاً بازگردانی متافیزیک خواهد بود». در جمع‌بندی این دو نوع تفسیر متمایز از هم متوجه می‌شویم که خوانش «هایدگریان راست»، تلاشِ هایدگر برای غلبه بر متافیزیک را به عنوان تلاشی برای آماده کردن بازگشت هستی، در قالب «هستی‌شناسی منفی» یا «عرفانی» نشان می‌دهد. در حالی که «هایدگریان چپ» نمایندهٔ خوانشی است که از تاریخ هستی به‌عنوان «تاریخِ فراموشی و تضعیف بی‌پایان هستی» یاد می‌کند. در این صورت، غلبه بر هستی تنها به‌عنوان مجموعه‌ای از فراموشی هستی درک می‌شود، که هرگز به عنوان حضور دوباره هستی در نظر گرفته نمی‌شود (وودوارد، ۲۰۰۹، ۷۸-۷۵).

۱. تفسیر هایدگر از نیچه

قبل از پرداختن به تفسیر هایدگر از نیچه، التفات به هدف هایدگر، که «ارزیابی مجدد تاریخ و تجربه غرب» است، ضروری به نظر می‌آید. وی برای دست‌یابی به این هدف نقش منحصر به فردی را برای فلاسفهٔ غرب، مخصوصاً نیچه قائل می‌شود و وی را در ردیف فیلسوفان بزرگ تاریخ غرب مانند ارسطو و کانت قرار می‌دهد. «هایدگر از یک سو، در خوانش خود از فیلسوفان گذشته به ویژه ارسطو،

کانت و نیچه ایده‌های خود را به زبان آنها بیان می‌کند و از سوی دیگر، با مواجههٔ انتقادی، خود را به شدت از آنها متمایز می‌کند». از اینرو، متوجه می‌شویم که تفسیر هایدگر از نیچه صرفاً یک توضیح یا تفسیر معمولی نیست، بلکه تفسیرش از نیچه به شدت با هدفش محدود می‌شود (لمپارت، ۱۹۷۴، ۳۵۴-۳۵۳) و به نوعی تحقق هدفش را بیشر در تفکر نیچه می‌یابد. از اینروست که نیچه به چنان جایگاهی در تفکر هایدگر دست می‌یابد که وی فهم معنای واقعی تاریخ غرب را در گرو فهم صحیح تفکر نیچه می‌داند. باید توجه داشته باشیم که موضوع ثابت همهٔ تفسیرهای هایدگر از فلاسفه اینگونه است که ابتدا فلاسفه را در مقابل این سوال قرار می‌دهد: «که وجود انسان در رابطه با کلیت موجوداتی که با آن روبرو می‌شود، چگونه درک می‌شود؟» سپس به بررسی آنها می‌پردازد. وی در تفاسیر خود از فیلسوفان گذشته بیشتر سعی دارد تا «ناگفته‌ها» و «نااندیشیده‌های» تفکر آنها را آشکار کند (لمپارت، ۳۶۹). این امر سبب می‌گردد که او فیلسوفان گذشته را به نحوی که هرگز خودشان را بدان نحو درک نکرده‌اند، بفهمد. البته نزدیکی نیچه از سایر فلاسفه به عصر ما سبب شده که وی از جایگاه ویژه‌ای در تفکر هایدگر برخوردار باشد و تفسیر هایدگر از وی جزء جدایی ناپذیری از تفسیر جامع وی از سنت غربی محسوب شود. «تفسیر منحصر به فرد هایدگر از افلاطون از قبل زمینه را برای اتخاذ چنین تصمیم مهمی فراهم کرده تا نیچه را نقطه اوج انقلاب افلاطونی بداند» (لمپارت، ۳۷۲). در اینجا لازم است که اشاره‌ای به تفسیر هایدکر از افلاطون داشته باشیم، که در آن افلاطون در برابر این سوال بنیادی هایدگر که وجود انسان در رابطه با کلیت موجودات که با آن روبرو می‌شود، چگونه درک می‌شود؟ عمدتاً به‌عنوان فردی در نظر گرفته می‌شود «که بیشتر به موجودات و قدرت بشر در درک و در نتیجه کنترل آنها توجه داشته است، و در نتیجه از مسئله وجود و رابطهٔ انسان با آن به کلی غفلت کرده است». به دنبال این غفلت از هستی، انسان غربی به این نتیجه رسیده است که همهٔ موجودات را کاملاً نسبی و برای طرح‌های خود به عنوان ابزار استفاده نماید (زیمرمن، ۱۹۷۶، ۲۲۴). این رویکرد «ارزش-داوری»، که به موجودات صرفاً براساس ارزش آنها برای تقویت قدرت انسان نگریسته می‌شود، سبب می‌شود تا هایدگر متافیزیک غربی را «سوبژکتیو» بخواند.

هایدگر همیشه نیچه را متفکر بزرگ متافیزیک غرب توصیف می‌کرد، منظورش از این حرف چیست؟ نه اینکه نیچه آموزه‌های کاملاً نظری را پیش می‌برد که ممکن است با استدلال عقلانی کامل یا رد شوند. بلکه، منظورش این بود که «تفکر نیچه یک تفکر بازنمایی و تصوری است که تعهد خود را نسبت به برداشت از حقیقت به عنوان مطابقت حفظ می‌کند» (کارمن، ۲۰۲۰، ۱۰۴). در تفکر هایدگر معنای متافیزیک بسته به زمان گفتن آن متفاوت بود، برای مثال، منظور از متافیزیک در سخنرانی‌های وی در سال ۱۹۳۵، مرکز و هستهٔ اصلی فلسفه را تشکیل می‌داد که از دورهٔ پیشاسقراطی تا به امروز را شامل می‌شد؛ اما در پایان آن دهه، به طور تحقیرآمیزی به سنت و گرایشی از اندیشه اشاره داشت، که با افلاطون آغاز می‌شد و با نیچه پایان می‌یافت. هایدگر تحت تاثیر افکار نیچه در «*هستی و زمان*» معتقد بود که «فیلسوف معنا را برای واقعیتی وضع می‌کند که به طور کلی فاقد معنا است». در اینجا نیچه هنوز در ردیف فیلسوفان بزرگی همچون ارسطو و کانت قرار نداشت. خوانش هایدگر از نیچه در پرتو تجربه‌ای از مدرنیته شکل می‌گیرد که در آن بشر به تدریج جهان را به عنوان عرصهٔ فعالیت و پیشرفت خود درک می‌کند که با فلسفهٔ نیچه به اوج عقلانیت تکنیکی-علمیِ خود می‌رسد، که هایدگر از آن به‌عنوان مرحلهٔ اوج تفکر سوبژکتیویسم (خودبنیادی) یاد می‌کند (زیمرمن، ۱۹۷۶، ۲۲۵). وی بر این باور است که نظریه

«ارادهٔ معطوف به قدرت» نیچه با تنزیل وجود به مقام یک ارزش، از متافیزیک سوژه‌باور دکارت تاثیر پذیرفته است که بر مبنای آن دازاین به سوژه‌ای مبدل می‌شود که بنیاد موجودات قرار می‌گیرد. از اینرو، بعد از این تنها چیزی وجود دارد که انسان بتواند از حقیقی بودنش یقین حاصل کند، که این امر خود بیانگر موضع تسلط انسان بر هر چیزی است. «با این تفاوت که نیچه نه سوژهٔ دکارتی، به‌عنوان یک خود مجرد روحانی، بلکه بدن را به عنوان مرکز امیال، رانه‌ها و تمایلات معین ارادهٔ معطوف به قدرت می‌نامد. در هر حال، این سوژه است که همچنان تعیین کنندهٔ معیار موجود بودن هر موجودی است» (کریمی، ۱۳۹۳، ۲۸۲). از اینرو، در می‌یابیم که تفکر متافیزیک که مسیر را برای ظهور «متافیزیک قدرت»[1] و «ماشینیسم»[2] هموار کرده بود، به‌عنوان عامل اصلی «تضعیفِ هر امکان و تصمیمی»، در تمام حوزه‌های تصمیم‌گیری شناخته شد، که سرانجام در تفکر هایدگر به‌عنوان «متافیزیک ویرانگر»[3] مورد انتقاد قرار گرفت (کارمن، ۲۰۲۰، ۱۰۵-۱۰۴).

باید توجه داشته باشیم که هدف هایدگر در *«هستی و زمان»* این بود که معنای وجود را، که ماهیت هر دوره تاریخی را تعیین می‌کرد و خارج از کنترل انسان بود، آشکار کند (مارکو، ۲۰۱۱، ۳۵). در حالی که وی در *«هستی و زمان»* تحت تاثیر افکار نیچه، سعی داشت تا «با تأکید بر دازاین، معنا را برای موجودات تعیین کند و از این طریق به معنای وجود دست یابد». از اینرو، با اینکه *«هستی و زمان»* به دنبال غلبه بر این گرایش بود که به نوعی هستی را وابسته به وجود انسان می‌دانست، اما خودش به سنت تقدم انسان ادامه داد و اگرچه مسئلهٔ وجود را مطرح کرد، اما این کار را فقط به عنوان تعیین دازاین انجام داد» (لمپارت، ۱۹۷۴، ۳۷۲). از اینرو، طرح *«هستی و زمان»* از ابتدا محکوم به شکست بود، زیرا طریق وی منجر به تفکر در سوبژکتیویته می‌شد و سوبژکتیویته چیزی است که معنای وجود را از نظر ما پنهان می‌کرد (زیمرمن، ۱۹۷۶، ۲۱۹). فلسفه مؤخر هایدگر به جای ارائه تبیینی از وجود در تلاش بود تا با زنده نگه داشتن پرسش از وجود، بر این مهم تاکید کند که «پرسش از وجود هرگز به پایان نمی‌رسد و فکر باید بر روی این امکان گشوده باشد که همواره تعینات جدیدتری از شناخت، احتمال رخ نمودن دارد» (کریمی، ۱۳۹۳، ۲۸۱). «چرخش» هایدگر از تحلیل «دازاین» در «هستی و زمان» به نوشته‌های بعدی دهه‌های۱۹۴۰ و ۱۹۵۰ اتفاق افتاده است، نیچه تنها پس از کنارگذاشتن دیدگاه نیچه‌ای *«هستی و زمان»* به موضوعی مهم در تاریخ فلسفه تبدیل می‌شود. در خوانش تاریخ‌گرایانهٔ هایدگر از نیچه، وی جایگاه مهمی در اندیشهٔ هایدگر می‌یابد و به یکی از بزرگترین فلاسفه غرب تبدیل می‌شود. تغییر جایگاه نیچه در اندیشهٔ هایدگر مقارن با تغییر دیدگاه هایدگر در مورد تاریخ فلسفه است: «این فقط فلسفه نیست که تاریخی است، بلکه ماهیتِ خود واقعیت نیز تاریخی است. تاریخ فلسفه اکنون به عنوان ثبت تاریخ وجود تلقی می‌شود». تفسیر تاریخ‌گرایانهٔ هایدگر از نیچه را با دو نقل قول کوتاه از خود نیچه آغاز می‌کنیم: ۱) «تاریخ پنهان است». ۲) «هر انسان بزرگی یک نیروی بازگشت گرایانه دارد: این یک نیروی بازگشت‌گرایانه است از این جهت که گذشته، وقتی از دیدگاه هایدگر مورد بررسی واقع شود، به همان چیزی تبدیل می‌شود که قبلاً هرگز دیده نشده است. در پاسخ به افشای وجود، اندیشه متفکر جهان و انسان‌ها را تغییر نمی‌دهد، بلکه اندیشه او نشان می‌دهد که جهان و انسان چه شده‌اند. عامل تغییر کاملاً مستقل از

[1] metaphysics of power

[2] machination

[3] metaphysics of devastation

تلاش‌های وی است». هایدگر در اینجا در واقع از دیدگاه نیچه دور شده است که فیلسوف معنا را برای واقعیتی وضع می‌کند که به طور کلی فاقد معنا است. با این حال، هایدگر معتقد است که حتی این دیدگاه نیچه‌ای پاسخی به «فراخوانی» است، پاسخی که ماهیت رابطهٔ بین انسان و اشیا را در دنیای مدرن آشکار می‌کند (لمپارت، ۱۹۷۴، ۳۷۲).

بنابراین می‌توانیم دغدغهٔ ویژهٔ تفسیر هایدگر از نیچه را در سه موضوع اساسی خلاصه کنیم:

۱) وجود انسان در رابطه با کلیت موجودات؛

۲) رابطه‌ای که بین بینش نیچه و سنت فلسفی‌ای که البته ناآگاهانه به او به ارث می‌رسد؛

۳) رابطهٔ بین بینش نیچه و جهان معاصر که بیانگر ذات واقعی انسان و وجود در دنیای معاصر است.

هایدگر معتقد است که اندیشهٔ پختهٔ نیچه اساساً متافیزیکی است. یعنی در درجه اول به وجود انسان در رابطه با کلیت موجودات مربوط می‌شود. هایدگر آموزه‌های اصلی «ارادهٔ معطوف به قدرت»، «بازگشت جاودان»، «نیست‌انگاری»، «ابرمرد»، «مرگ خدا»، «حقیقت» و «انتقام» را مورد بحث قرار می‌دهد و تلاش می‌کند تا نشان دهد که همهٔ آنها سنت متافیزیک را تکمیل، و واقعیت موجودیت انسان و اشیا را نیز در جهان معاصر افشاء می‌کنند. فهمیدن نیچه یعنی درک خودمان و موضع معمولاً ناشناختهٔ نسبت خودمان و دنیایمان است. بر این اساس، هایدگر نه تنها سعی در بیان آنچه نیچه فکر می‌کرد و ارتباط آن با سنت فلسفی داشت، بلکه تلاش می‌کرد تا نشان دهد آنچه نیچه در آموزه‌های اصلی خود گفته درست است. این آموزه‌ها به این معنا که واقعیت یافته‌اند درست هستند، نه به معنایی که خود نیچه هنگام گفتن «ارادهٔ معطوف به قدرت» در نظر داشت. بنابراین، از نظر هایدگر، این آموزه‌ها، آموزه‌هایی در مورد حالت روانشناختی انسان نیستند. آنها، در درجه اول سعی در توصیف ماهیت واقعیت به عنوان یک کل دارند، اما فقط به صورت مشتق شده، ماهیت انسان را توصیف می‌کنند.

> این آموزه‌ها از نظر دامنه مشابه سایر آموزه‌های متافیزیکی از قبیل آموزهٔ مقولات ارسطویی یا آموزهٔ جوهر از قرون وسطی تا دکارت هستند که در تلاشند تا چیستی اساسی موجودات را بطور کلی توصیف یا نامگذاری کند (لمپارت، ۳۵۹–۳۵۵).

بنابراین می‌توانیم مبنای خوانش هایدگر از نیچه را در دو ادعا خلاصه کنیم: نخست، اینکه نیچه همانند همهٔ متفکران بزرگ متافیزیکی از افلاطون و ارسطو گرفته تا هگل و شلینگ، معنای وجود را می‌اندیشد، که به معنای کل موجودات است. دوم، اینکه نیچه طعمهٔ یک فراموشی شد، فراموشی‌ای که در واقع سبب کوری نسبت به حقیقت وجود بود، که به موجب آن وی «ارادهٔ معطوف به قدرت» و «بازگشت جاودان» را به‌عنوان معنای وجود تصور می‌کرد. به این ترتیب، هایدگر نتیجه گرفت که نیچه در آن سنت گرفتار شده است و نمی‌تواند راه برون رفت از آن را به ما نشان دهد. در نتیجه، آموزهٔ نیچه بر متافیزیک غلبه نمی‌کند:

> نیچه سعی داشت تا بر متافیزیک غلبه کند، اما او آن را وارونه کرد. بنابراین، فلسفهٔ نیچه یک افلاطون‌گرایی وارونه است (کارمن، ۲۰۲۰، ۱۰۸).

۲. تفسیر دیلتای از نیچه

با توجه به اینکه، برداشت‌های که از نیچه در سال‌های پایانی قرن نوزدهم و در اوایل دهه‌های قرن بیستم می‌شد، بیشتر ادبی و نقد فرهنگی بود، به راحتی می‌توان به تأثیر بنیادین و متحول کنندهٔ تفسیر هایدگر از نیچه در آن سال‌ها پی‌برد. دیلتای در تضاد با رویکرد متافیزیکی هایدگر، نیچه را همردیف کارلایل، امرسون، راسکین، تولستوی و مترلینگ می‌داند افرادی که همتایشان را در برهه‌هایی از تاریخ فرهنگی اروپا می‌توان مارکوس اورلیوس و مونتنی دانست. این متفکران «حیات» به دلیل اینکه از یک سو، سعی در جایگزین کردن عقیده و باور به جای روش عقلی داشتند، و از سوی دیگر، اعتقادی به حل مشکلات زندگی از طریق متافیزیک معتبر جهانی نداشتند، از سوی افلاطون از قلمرو فلسفه بیرون رانده شدند. وجه شباهت خوانش هایدگر و دیلتای از نیچه را تنها می‌توان در این واقعیت دانست که در هر دو خوانش، وی را «آخرین فیلسوف متافیزیک» غرب معرفی می‌کنند. بنابراین می‌توانیم فرض کنیم که «این انتها هم به محتوا و هم به سبک اندیشه‌های او ویژگی خاصی می‌بخشید». ما به دنبال آنیم تا ویژگی خاص نیچه را در نگاه او به فلسفه به عنوان «ادبیات»[1]و یا «فلسفهٔ حیات»[2] بدانیم. همانطور که در اندیشهٔ دیلتای ایده پایان دوره متافیزیک مقارن با ارتباط بین اندیشه و ادبیات و یا فلسفه حیات بود، خود هایدگر هم در مقاس وسیعی به ارتباط بین «ایده پایان متافیزیک» و «مسئله شعر» می‌پردازد، اما اشاره‌ای به تحقق آن در اندیشهٔ نیچه نمی‌کند و سعی دارد تا تفسیر متافیزیکی‌اش از نیچه را بر ما تحمیل کند (واتیمو، ۱۳۸۹، ۲۸–۲۵).

دیلتای در کتاب *«ذات فلسفه»*[3] فلسفهٔ نیمهٔ دوم قرن ۱۹ را فلسفهٔ حیات می‌داند. منظور او از این مفهوم «شامل تمامی تجارب انسانی از قبیل اندیشه‌ها، احساسات، اعمال، دانش و دین است که بصورت فرآیندِ تاریخیِ پویا بیان می‌شود»، که بیانگر این امر است که «زندگی یک همبستگیِ فراگیر نوع انسان است»؛ آن چیزی است که ما واقعاً تجربه می‌کنیم و از تعامل کل وجود شخص از قبیل عقل، احساس و اراده با محیط فرهنگی و اجتماعی‌اش حاصل می‌شود (دیلتای، ۱۳۸۷، ۹۸). در این زمان مسئله مهم برخی از متفکران قرن نوزدهم از جمله دیلتای و نیچه در این امر بود که وجوه انسانی از قبیل روح، حیات و وجدان در توضیحات علمی نمی‌گنجد، بلکه مبتنی بر تجربه و به دور از هر نوع روش عقلی محض است (واتیمو، ۱۳۸۹، ۲۷–۲۶). مزیّت تفسیر دیلتای از نیچه را می‌توانیم در این واقعیت بدانیم که بستر نزدیکی فلسفهٔ هایدگر به فلسفهٔ نیچه را در قرابت «فلسفه» و «ادبیات» یا یکی گرفتن «فلسفه» با «تأمل بر تاریخ فرهنگ» (یا از نظر هایدگر تاریخ هستی و حوالت یا تقدیر آن) فراهم می‌کند (هایدگر، ۱۳۸۷، ۱۱–۱۰).

در اینجا به این نکته پی‌می‌بریم که مابعدالطبیعی بودنِ تفکر نیچه دو وجهی است. از یک وجه متافیزیک او برابر با نقد اخلاق، فرد، یا خودآگاهی اروپایی است، یعنی چیزهایی که مربوط به فلسفهٔ حیات است؛ و از وجه دیگر به بحث در باب اموری از قبیل «نیست‌انگاری»، «ارادهٔ معطوف به قدرت» و «بازگشت جاودانهٔ همان» می‌پردازد. برای هایدگر به درستی شکافی میان موضوعات متافیزیکی نیچه

---

[1] literature

[2] philosophy of life

[3] the essence of philosophy

(همانند نیست‌انگاری، ارادهٔ معطوف به قدرت، بازگشت جاودان، ابر انسان و عدالت) و نقد اخلاقی، دینی و غیره پیش می‌آید. تمام ویژگی‌هایی که هایدگر با نیچه سهیم بود، همان‌هایی هستند که دیلتای آنها را متعلق به فلسفهٔ حیات می‌داند (واتیمو، ۱۳۸۹: ۲۶)؛ اما همانطور که به نظر می‌رسد هایدگر در تفسیر خود از نیچه به وجه دوم تفکر نیچه توجه داشته است. هر چند، فلسفهٔ هایدگر متأخر با تجدید ادبی و فرهنگی نیچه را می‌توان دو رویداد فلسفی منطبق بر هم دانست، اما باید توجه داشت که تجدید ادبی و فرهنگی از نیچه صرفاً منوط به تفسیری نمی‌شود که هایدگر در کتاب «*نیچهٔ*» خود ارائه کرده بود، بلکه علاوه برآن، وابسته به برخی از مطالعات فلسفی مستقل نیز می‌شد. از اینرو، به این نتیجه می‌رسیم هر کس بخواهد نیچه مطالعه کند صرفاً رجوع به تفسیر هایدگر نمی‌تواند به او کمک چندانی کند ولی به ضرورت با تاثیرات روش هایدگری در خوانش نیچه مواجهه خواهد شد. به همین دلیل بود که پژوهندگان هایدگر خودشان را ناچار در این دیدند که به متن نیچه با توجه به تفسیر قطعی که هایدگر برای وی در تاریخ متافیزیک معین کرده بود، برگردند (واتیمو، ۱۹۸۸، ۳۴۰). با توجه به آنچه گذشت درمی‌یابیم که هایدگر، در مواجهه با دو جنبهٔ متافیزیکی و انسان‌شناسی موجود در تفکر نیچه، سعی بر آن داشت تا جنبهٔ انسان‌شناسی تفکرش را به نفع جنبهٔ متافیزیکی‌اش کنار بزند. در حالیکه، به نظر می‌رسد این دوجنبهٔ متافیزیکی و انسان‌شناسی می‌توانند برای فهم تفکر نیچه اساسی باشند. زیرا همانطور که هاوی با بررسی دو تفسیر مهم یاسپرس و هایدگر، که هر دو جزء فیلسوفان بزرگ و معاصرند، به این مهم اشاره می‌کند که این دو تفسیر نقش بنیادین و اساسی در فهم متفکران بعدی از فلسفه نیچه داشته‌اند. ارزیابی دقیق و انتقادی این دو تفسیر می‌تواند یک افق جدیدی به سوی فهم بهتر از تفکر نیچه برای ما باشد. هاوی معتقد است یک ثنویت و دوگانه‌انگاری اساسی در میان متافیزیک و معرفت‌شناسی نیچه با انسان‌شناسی و نظریهٔ ارزش او وجود دارد و هر کوششی برای تحمیل وحدت یا فراهم آوردن یک پل ارتباطی میان این دو بعد از تفکرش از اساس خطا و اشتباه است. در واقع، اشکالی که او معتقد است در تفسیر فیلسوفانی مانند هایدگر و یاسپرس هم مشاهده می‌شود، و در واقع کاری که او انجام می‌دهد این است که با نقد و ارزیابی دو تفسیر یاسپرس و هایدگر، تفسیری بدیل و دیدگاهی نوینی ارائه می‌دهد که آن دو بُعد مهم متافیزیکی و انسان‌شناسی فلسفهٔ نیچه را از هم متمایز می‌کند و به قول خودش یک فهم نوینی از افکار و فلسفهٔ نیچه ارائه می‌دهد (هاوی، ۱۹۷۳، ۱۳-۱۰).

۳. تبیین و بررسی واتیمو از تفسیر نیچهٔ هایدگر

با توجه به این تفاسیر، نشان می‌دهیم که اگر بین نیچه در مقام آخرین فیلسوف متافیزیک و هایدگرِ مدعیِ براندازی متافیزیک، نزدیکی غیرقابل انکاری باشد، آن نزدیکی بین «فلسفهٔ حیات» نیچه و «اندیشهٔ هستی» هایدگر است؛ اما هایدگر نمی‌خواست پیوند بین نیچهٔ فیلسوفِ متافیزیک و نیچهٔ منتقد فرهنگ را به حساب آورد، زیرا تأیید نزدیکی خاص بین خود و نیچه، منجر به آن می‌شد تا هایدگر مجبور شود به دلالت‌های نیست‌انگارانهٔ ضمنی معنای هستی تن دهد. نیچه از نظر هایدگر آخرین و بزرگ‌ترین فیلسوف متافیزیک غرب به شمار می‌رود، ولی از دید واتیمو و اکثر پست‌مدرن‌ها بویژه متفکران فرانسوی مانند دریدا، فوکو و دلوز، نیچه نه به‌عنوان آخرین فیلسوف متافیزیک، بلکه به‌عنوان بنیانگذار پست‌مدرنیسم فلسفی به حساب می‌آید. هرچند پژوهش‌های جدید اروپایی‌ها درباره نیچه و به نوعی تجدید حیات وی، متأثر از تفسیر هایدگر بوده و به خصوص با دیدگاه هایدگر متأخر گره خورده است، اما سیر معکوس نیز در

کار است، که از طریق نیچه می‌توان به مفاد فلسفهٔ هایدگر نزدیک شد. بنابراین، نه تنها می‌توان از هایدگر به عنوان مفسر نیچه بلکه شاید از نیچه نیز به عنوان مفسر هایدگر سخن به میان آورد. اگر هایدگری‌های معاصر نیچه را از دیدگاه هایدگر می‌خوانند، تمامی ادعاهای هایدگر در مورد نیچه را نمی‌پذیرند. از جمله شواهد این گونه مواجهه با تفسیر هایدگر، این است که اکثر پست‌مدرن‌های متأثر از هایدگر، نیچه را در ردیف فیلسوفان متافیزیکی از قبیل دکارت و هگل که باید بر آنها غلبه کنیم، نمی‌آورند بلکه نیچه را بیشتر متفکری همانند هایدگر می‌دانند که در جریان و مسیر گذر از متافیزیک قرار دارد (واتیمو، ۱۹۸۸، ۳۴۳-۳۴۱). بنابراین، عمق تفکر هایدگر دربارهٔ نیچه، متفاوت با ظاهر تفسیرش از او می‌باشد. به همین دلیل، تفسیر هایدگر از نیچه در مکاتب مختلف فلسفی تاثیرات متفاوتی داشته است. از اینرو، هایدگریانی که نیچه را از دیدگاه هایدگر می‌خوانند تنها بخش روشنی از ادعای هایدگر دربارهٔ نیچه را می‌پذیرند. با اینکه، هایدگر تسلط و وقوف کاملی به اندیشهٔ نیچه داشت، اما در تفسیرش از نیچه جانب انصاف را رعایت نکرده و وی را به‌عنوان آخرین فیلسوف متافیزیک تلقی کرده است. از این‌رو، هرچند که «خوانش واتیمو از نیچه ریشه در تفسیر هایدگر دارد، اما او نیچه را همچون پیام‌آور اندیشه‌ای مابعدمتافیزیکی می‌داند؛ اندیشه‌ای که قبل از هر چیز بر مبنای نیست‌انگاری به عنوان پدیده‌ای که هستی را به حضور و عینیت تقلیل می‌دهد، بنا شده است» (واتیمو، ۱۳۹۳، ۲۲۳).

نیست‌انگاری اصطلاحی کلیدی در تفکر نیچه محسوب می‌شود. ما از یک سو به واسطهٔ توضیح و تبیین «نیست‌انگاری مدرن»، و از سوی دیگر «نیست‌انگاری پست‌مدرن» روشن خواهیم کرد که نیچه نه تنها یکی از نظریه‌پردازان اصلی نیست‌انگاری در مدرنیته است، بلکه همچنین یکی از پیشگامان اصلی نظریهٔ پست‌مدرن در سنت فلسفی است. بنابراین، این بدان معناست که اندیشهٔ نیچه برخلاف تفسیر هایدگر حاوی عناصر بزرگی است که در نگاهی به گذشته می‌توان آن را پست مدرن نامید (وودوارد، ۲۰۰۲، ۵۳). از نظر واتیمو با بسط مفهومی مثبت از نیست‌انگاری، به عنوان ضدبنیادگراییِ هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی، می‌توان به مقابله با مشکلات متافیزیکی‌ای پرداخت که هایدگر شناسایی کرده بود (وودوارد، ۲۰۰۹، ۷۷).

۱-۳. نیست‌انگاری مدرن

نیست‌انگاری مدرن، از نظر نیچه بیماری عصر مدرن است که به طور کلی هر فرد، جامعه و فرهنگ اروپایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. «خاستگاه تاریخی نیست‌انگاری را می‌توان در تفسیر اخلاقی-مسیحی از جهان شناسایی کرد: که با طرح زمینه‌های ارزشی عینی فراتر از انسان در قالب خدای پدر و قانونگذار الهی ارزش، به زندگی انسان معنا می‌بخشد». این تعبیر از آنجا که جهانی که ما در آن زندگی می‌کنیم را تنها در رابطه با جهانِ بهتر و دیگری با ارزش می‌داند، نیست‌انگارانه است. این شکل از نیست‌انگاری را «نیست-انگاری دینی» می‌نامیم. باید توجه داشته باشیم که این نوع تفسیر اخلاقی-مسیحی از جهان، بذرهای نابودیش را در خود دارد. زیرا در میان نیروهایی که اخلاق می‌پرورد حقیقت‌جویی را می‌توان نام برد. این نیرو، سرانجام رو در روی اخلاق می‌ایستد و غایت و چشم انداز یکسوگرانهٔ آن را کشف، و در نهایت به نادرستی آن حکم می‌کند. با پشرفتِ دانش‌های بشری، احکام و ادعاهای دانش، خود را تنها به چیزی که از طریق تجربه قابل تأیید باشند، محدود می‌کنند. با چنین احکامی است که خدا، جهان واقعی و ... به افسانه تبدیل می‌شوند. «بدیهی است که این جهان حقیقی نیست که به افسانه مبدل می‌شود بلکه جهان به معنای کلی آن است». این مرحله دوم نیست‌انگاری

است که آن را «نیست‌انگاری رادیکال» می‌نامیم، که با اعلامیه معروف نیچه «خدا مرده است» مشخص می‌شود. از نظر نیچه، مدرنیته با ظهور نیست‌انگاری رادیکال مشخص می‌شود. در این مرحله، منابع متعالی ارزش کم دیده می‌شود، اما نمی‌توان جهان را به تنهایی ارزشمند دانست. هیچ مقوله دیگری از ارزش‌گذاری به جز مقوله‌های قدیمی وجود ندارد، اما هیچ چیز در این دنیا مطابق با آنها نیست. نیست‌انگاری رادیکال دو گزینه دارد: گزینه نخست: «نیست‌انگاری منفعل، که پذیرفتن جهانی بی‌معنا و ناامید کننده‌است»، گزینه دوم: «نیست‌انگاری فعال، که به دنبال تخریب آنچه از مقوله‌های سنتی ارزش‌گذاری باقی مانده است، می‌باشد». نیست‌انگاری فعال، به‌عنوان شکل مفید نیست‌انگاری رادیکال در مقابل نیست‌انگاری منفعل، تلاش برای از بین بردن همه ارزش‌ها است. از جمله آنهایی که به دنیای «واقعی» وابسته بودند. حملات نیچه به ارزش‌های سنتی دینی، اخلاقی و فلسفی مانند «خدا»، «متافیزیک»، «حقیقت»، «ترحم»، «شفقت»، «فروتنی» و تمایز بین «خیر» و «شر» را می‌توانیم نیست‌انگاری فعال در عمل بدانیم. به طور کلی نیست‌انگاری فعال انسان‌ها را قادر می‌سازد تا از مرتبه حفظ نفس درگذرند و به پایگاه ابرانسان دست یابند.

از این‌رو، پس از بررسی «نیست‌انگاری مدرن» نیچه متوجه می‌شویم که «نیست‌انگاری فعال» منجر به «نیست‌انگاری کامل» می‌شود، چیزی که زمانی حاصل می‌شود که هیچ ارزشی باقی نماند. «ریشه نیست‌انگاری کامل را باید در زیادت و بی‌اعتباری والاترین ارزشها جستجو کرد که نابودی کامل همه ارزش‌هاست و به طرز متناقضی نیز بر نیست‌انگاری غلبه می‌کند». در نظر یک نیست‌انگار تمام عیار و کامل، می‌توان نیست‌انگاری را پشت‌سر گذاشت و به طور فعال ارزش‌های جدیدی ایجاد کرد که به هیچ وجه متضمن ایجاد ارزش به معنای دقیق کلمه نیست. فقدان همه ارزش‌های سنتی و متعالی، عصر جدیدی را امکان‌پذیر می‌سازد که در آن ارزش‌های جدیدی می‌توانند مطرح شوند، ارزش‌هایی که ماندگار هستند و فقط در این جهان کاربرد دارند.

> نکته اساسی آنچه ما آن را تفسیر مدرنیستی از نیچه می‌نامیم، بدین شرح است که با غلبه بر نیست‌انگاری، فرهنگ بشری با مقوله‌های ارزش‌گذاری جدید، یعنی ارزش‌گذاری مجدد همه ارزش‌ها دوباره تقویت خواهد شد (وودوارد، ۲۰۰۲، ۵۹-۵۶).

طرح ارزش‌گذاری مجدد ارزش‌ها، بر مبنای این بینش انجام می‌گیرد که این ارزش‌ها دیگر دارای وجود ماندگار و دائمی نیستند بلکه صرفاً به عنوان ابزاری در خدمت بهبودی هر چه بیشتر زندگی انسان به کار گرفته می‌شوند.

با دنبال کردن ایدهٔ نیست‌انگاری فعال تا غایتش، که موجب تضعیف ساختارهای قوی هستی می‌گردد، می‌توان انتظار داشت تا رابطهٔ جدیدی بین هستی و انسان به‌وجود آید و نه رابطه‌ای متافیزیکی که هایدگر تمام توانش را صرف اندیشیدن به آن می‌کند. اگر نیست‌انگاری را از دیدگاه هایدگر مورد بررسی قرار دهیم متوجه می‌شویم که وی آن را به دو معنا در نظر می‌گیرد:

> معنای اول، آنچه که شکل‌دهندهٔ وجود انسان است و در جریان متافیزیک نادیده گرفته شده است. معنای دوم آنکه، دیگر نمی‌توان نمونهٔ باثباتی از واقعیت را فرض کرد. جهانِ تکنیک و علم، هستی را به گسترهٔ موجودات

> قابل محاسبه و دستکاری‌پذیر تقلیل داده است که این امر تمایز میان ابژه‌ها و موجود تاریخی را نادیده گرفته است (واتیمو، ۱۳۹۳، ۲۴-۲۳).

واتیمو تفاوتی جزئی میان رویکرد نیچه با هایدگر در بحث نیست‌انگاری قائل می‌شود. نیچه مرگ خدا و بی‌ارزش شدن والاترین ارزش‌ها را پیامد اصلی نیست‌انگاری می‌شمارد اما هایدگر مدعی است که با ظهور و انتشار نیست‌انگاری، وجود به ارزش کاسته می‌شود. از اینرو، «تنزیل وجود به ارزشی خاص سبب می‌گردد که خود وجود هم در ضمیر فاعل اندیشنده‌ای که کاشف ارزشهاست متمرکز شود و ماهیتی ذهنی پیدا کند» (ضیمران، ۱۳۸۸، ۲۲۸).

در اینجا ما سعی داریم تا نشان دهیم که چگونه واتیمو با ارائه تفسیری جدید از کار هایدگر در مورد نیست‌انگاری، بین نظر وی و نیچه در مورد نیست‌انگاری سازگاری ایجاد می‌کند. از آنجا که هایدگر با گرفتن این مضمون از نیچه، نیست‌انگاری را فراموشی وجود در تفکر متافیزیکی می‌فهمد، واتیمو برخلاف متون هایدگر استدلال می‌کند که فراموشی وجود، خود با تفسیر هایدگر از هستی به عنوان «رویداد» سازگار است. از اینرو، واتیمو به جای درک نیست‌انگاری به عنوان فراموشی وجود که باید بر آن غلبه کرد، نیست‌انگاری هستی‌شناختی را با تز خود هایدگر درباره هستی سازگار می‌یابد، و بیان می‌کند که غلبه بر متافیزیک تنها زمانی تحقق می‌یابد که، همان‌طور که هایدگر در مورد نیست‌انگاری نیچه می‌نویسد:

> چیزی از هستی به صورت «بنیاد»[1] و «اصلی نخستین» باقی نماند. غلبه بر متافیزیک، واژگونی فراموشی متافیزیکی وجود نیست؛ این همان فراموشی نیست‌انگاری است که به عواقب شدید خود کشیده شده است (وودوارد، ۲۰۰۹، ۷۹).

۲-۳. نیست‌انگاری پست مدرن

الف- مدرنیته و پست مدرنیته

تا این مرحله در مقاله، نشان دادیم که تفکر متافیزیک زمینه را برای پیشرفت دوران تکنولوژیک و مدرن مهیا کرده است، دورانی که در آن پیشرفت دانش بشری دیگر جایی برای ارزش‌های متعالی او باقی نگذاشته است، بشر در این دوران بیشتر از هر زمان دیگر احساس پوچی و بی‌معنایی می‌کند. از اینرو، در ادامه قصد داریم بیان کنیم که غلبه بر مدرنیته امری غیر ممکن است و برای حل مساله باید به دنبال راهکار دیگری بود. برای روشن شدن موضوع ابتدا از توضیح مدرنیته آغاز می‌کنیم: اصطلاح مدرنیته را می‌توانیم دوران بالندگی تفکر متافیزیک غرب در نظر بگیریم که برای ارجاع به دوره‌ای که تقریباً از زمان دکارت شروع شده و تاکنون ادامه دارد، به کار می‌رود. ویژگی برجسته و متمایز این دوره را می‌توان متعلق به مکاتب «تحصل‌انگاری» و «تاریخ‌انگاری» اواسط قرن نوزدهم اروپا تا پایان آن دانست که نیچه در اکثر کارهایش با این مکاتب به مخالفت می‌پردازد (واتیمو، ۱۳۸۶، ۲۰). ویژگی منحصر به فرد مدرنیته را می‌توان در اجرای ارزش‌های طرح روشنگری دانست، که رهایی نوع بشر را از طریق به کارگیری عقل در رفتار اجتماعی مشخص

---

[1] grund

می‌کند. «دیدگاه مدرنیته بر مبنای نظریه تاریخ به همراه دو پیامد منطقی‌اش یعنی پیشرفت و غلبه، تشکیل شده‌است». این دوره با مفهوم پیشرفت مشخص می‌شود، مفهومی که بر یک نگاه تک‌خطی به تاریخ استوار است. به این معنا که، اگر در این دوره، رهایی نوع بشر را به‌عنوان هدف مطرح کنیم که بشر به سمت آن پیشرفت می‌کند، تمام تاریخ را باید در ارتباط با این هدف ببینیم (وودوارد، ۲۰۰۲، ۵۸-۵۷). نیچه به انحطاط مدرنیته و چگونگی درمان این بیماری فرهنگی توجه دارد. با این حال، غلبه بر مدرنیته نمی‌تواند راه‌حل مناسبی باشد. زیرا خود «مدرنیته بر حسب غلبه دائمی تعریف می‌شود؛ یعنی خلق جدید که بر کهنه غلبه می‌کند». این غلبه اساساً با روایت مدرن پیشرفت پیوند خورده است که با غلبه بر تاریخ قدیم به سمت وضعیت روشنگری آینده در حرکت است. این حالت روشنگری به مثابهٔ بازگشت به بنیادی مطمئن برای عقلانیت درک می‌شود که جامعه را در حالت ایده‌آل آن روشن می‌کند. «در ایدئولوژی مدرنیته، امر جدید به طور همزمان اصیل‌تر است».

در حالی که، نیچه این ویژگی متافیزیک را مورد انتقاد قرار داد که پذیرش جهان متعالی و حقیقی را صرفاً به‌عنوان بنیاد وجود می‌پنداشت، هایدگر ویژگی متافیزیک را ناشی از بی‌توجهی به معنای وجود می‌دانست. بنابر تفسیر هایدگر، در نبود معنایی برای وجود در طی تاریخ فلسفه، پرسش از وجود موجودات بدین جا کشیده شده است که بنیادی ماورای موجودات برای تبیین آنها جست‌وجو شود زیرا که موجودات نمی‌توانند بنیاد خود را فراهم کنند (کریمی، ۱۳۹۳، ۲۸۳). واتیمو در مقام مفسر نیچه به این نتیجه می‌رسد که وی به‌عنوان یکی از منتقدان اصلی متافیزیک محسوب می‌شود که در تلاش است تا نشان دهد که متافیزیک صرفاً برای جست‌وجو از یک جهان متعالی و حقیقی به روی کار آمد و بنا بود که به دنبال بنیاد یقین و ثبات در برابر تردیدها و تغییرهای جهان محسوس باشد.

> اما تطورات متافیزیک نشان داد که ایده حقیقت، جهان متعالی و یقین معهود جملگی توهم بوده است. در واقع، هر نظام متافیزیکی بخشی از یک بازی قدرت و نزاع روایتهاست که نسبتی با واقعیتی مطلق و ثابت در پس صحنه نزاع تفسیرها ندارد (مبلغ، ۱۴۰۰، ۲۶۵).

نیچه «ایدهٔ بنیادی مطمئن برای اندیشه و عملکرد فرهنگی را علت اصلی انحطاط مدرنیته می‌داند». این مفهوم از «بنیاد»، هستهٔ اصلی متافیزیک و نیست‌انگاری دینی را شکل می‌دهد. از اینرو، با رد مقولهٔ «غلبه» به همراه ایدهٔ «بنیاد»، می‌توان به انحطاط مدرنیته پاسخ داد. این تمایل به «بنیاد» را می‌توان در «توجیه عقلانی سقراط از زندگی»، در «تفسیر اخلاقی-مسیحی از جهان» و در «ایدئولوژی مدرنیستی پیشرفت» مشاهده کرد، که سبب انحطاط مدرنیته می‌گردد (وودوارد، ۲۰۰۲، ۶۱). برای مثال، تفسیر اخلاقی-مسیحی از پدیده‌های عالم و وجود انسان که بیش از دوهزار سال بر فرهنگ اروپایی سیطره داشت، نقش تعیین کننده‌ای بر تجربهٔ ما از جهان و نظام مفاهیم مورد استفاده در تفسیر رویدادهای جهان داشت، اما با فلسفهٔ نیست‌انگاری نیچه، جایگاه خود را در تفسیر عالم از دست داد. «در گسترهٔ نیست‌انگاری، کلیهٔ مدعاهای اندیشهٔ متافیزیک سنتی مورد بررسی قرار گرفت تا معلوم شود که «حقیقت»، «ماهیت و جوهر»، «خدا» و «روح» چیزی جز ارزشهای ذهنی نیستند و نباید آنها را خارج از حیطهٔ اعتقادات و باورهایمان مورد توجه قرار دهیم». وقتی به این صورت متافیزیک در پرتو روش نیست‌انگاری بنیان‌فکنی شود، معلوم می‌شود که این مقوله متافیزیک به عنوان علمی خاص، صرفاً خطاهای اساسی انسان را مورد بحث قرار می‌دهد (ضیمران، ۱۳۸۶، ۲۸۶). بنابراین، می‌توان به این نتیجه رسید که

نیست‌انگاری نیچه به مثابه تیغ اوکام به مبارزه با تمامی زوائد جهان هستی و دوگانگی و ثنویت حاصل از تفسیر اخلاقی-مسیحی از جهان برمی‌خیزد.

بزرگترین و دشوارترین چالشی که با بی‌اساس جلوه دادن متافیزیک، برای انسان مدرن مطرح می‌شود: «این است که تا چه حد می‌تواند با آگاهی از اینکه حقیقتی در میان نیست و خطا به عنوان شرط ضروری زندگی است، آگاهانه نسبت با خودش و زندگی‌اش کنار بیاید». این ادعا که «حقیقت نوعی خطا است»، در متون پایانی نیچه به عنوان یک نوع تمرین عمل می‌کند. یعنی اینکه آیا فرد قادر است آگاهانه در ناحقیقت بماند؟ (وینکلر، ۲۰۱۴، ۲۸۲-۲۸۱).

از اینرو، واتیمو علیرغم مخالفتش با متافیزیک، احتمال غلبه بر آن را رد می‌کند. ما نمی‌توانیم از نظر دیالکتیکی بر متافیزیک غلبه کنیم و از نو شروع کنیم. زیرا چنین غلبه‌ای لزوماً مستلزم بنیادی جدید است و بنابراین صرفاً متافیزیک دیگری را تحمیل می‌کند. بنابراین واتیمو در برابر طرحِ تفسیرِ نیست‌انگارانهٔ هستی به عنوان آغازی جدید که متافیزیک را پشت سر می‌گذارد، مقاومت می‌کند. بلکه می‌نویسد که «برای هایدگر، مانند نیچه، اندیشه هدف دیگری جز خطای متافیزیک ندارد». واتیمو برای توضیح رابطهٔ بین متافیزیک و نیست‌انگاری از اصطلاح «گسست»[1] هایدگر استفاده می‌کند (وودوارد، ۲۰۰۹، ۸۱). اصطلاحی که برای واتیمو نمایندهٔ قطعی فلسفه پست‌مدرن است. «گسست عبارت است از پیشروی‌ای که هم مفهوم پذیرش و هم مفهوم تعمق را دربر دارد، در حالی که هم مفهوم مراقبت و بهبودی در آن نهفته است و هم مفهوم چرخش و تغییر». بنابراین، این اصطلاح معنای پشت‌سر گذاشتن متافیزیک را در ذهن تداعی نمی‌کند بلکه به معنای پیشروی از دورهٔ متافیزیک پس از پذیرش و قبول آن است (واتیمو، ۱۳۸۶، ۲۹). از اینرو، «گسست» از متافیزیک، را می‌توان به معنای پذیرش ضرورت تفکر در مقوله‌های متافیزیکی تفسیر کرد که از متافیزیکی‌ترین جنبه آنها، یعنی ارجاع به وجود به عنوان بنیادی مطمئن، بی‌بهره است. از تفسیر هایدگر این درس را می‌گیریم که ما نمی‌توانیم از سنت متافیزیکی خارج شویم، بلکه باید در درون آن در رابطه‌ای «گسست» با آن کار کنیم. بنابراین، با اینکه نیچه و هایدگر میراث تفکر غرب و مدرنیته را به چالش می‌کشند، اما از ارائه راهکارهایی برای غلبهٔ نقادانه بر آن خودداری می‌کنند. زیرا اگر از یک سو، ساختار اصلی تفکر متافیزیک غرب را طرد کنند، از طرف دیگر پی خواهند برد که مفهوم «غلبه» دقیقاً به همان ساختار تعلق دارد و طرد یکی منجر به طرد دیگری می‌شود. از اینرو آنها اعلام می‌کنند که با وجودِ ساختار فلسفی تفکر و زبانی که حاصل مدرنیته است، تصور مسیری به غیر از مسیر مدرنیته غیر ممکن است (واتیمو، ۲۱-۲۰). «پی‌پین معتقد است که نیچه و هایدگر هر دو از گسستن یا فرا رفتن یا پشت‌سر گذاشتن تجدد ناتوان بوده‌اند». از سوی دیگر، هابرماس از مفسران نامدار نیچه معتقد است که «نگرش نیچه نسبت به موضوعاتی مانند غرب و مدرنیته مبهم و دوپهلو است». نیچه، سنت فلسفی غرب را تضعیف می‌کند ولی می‌داند که نمی‌تواند آن را کاملاً طرد کند و این نسبت دوگانهٔ نیچه نمی‌گذارد او را به پیروی از هایدگر واپسین فیلسوف متافیزیکی بدانیم (کلباسی، ۱۳۸۷، ۳۸۳).

اگرچه در ابتدا به نظر می‌رسد که فلسفهٔ پست‌مدرنیته پس از پایان فلسفهٔ مدرنیته آغاز می‌شود، اما پست‌مدرنیته ظهور مرحله‌ای متفاوت و جدید در تاریخ نیست، زیرا مدرنیته و پست‌مدرنیته باید در همان فضای تاریخی و ذهنی همزیست باشند. «پست‌مدرنیته تجربهٔ

[1] verwindung

پایان تاریخ است»(واتیمو،۱۳۸۶، ۲۱). تفاوت میان تفکر مدرن با پست‌مدرن را می‌توان در این امر دانست که فیلسوفان متعلق به تفکر مدرن و عصر جدید از قبیل کانت و هگل درباره شرایط امکان شناسایی و امکان پیدایش عقلانیت جدید بحث کردند بدون اینکه پرسشی از مدرنیته و ماهیت آن به میان آورند. به عبارت دیگر، اگر فیلسوف مدرنیته به بحث در باب شرایط امکان وجودِ علم و عقل می‌پردازد، و به عقلانی بودن این عالم باور دارد، نیچه درباره اساس و مبنای این عقلانیت می‌پرسد. در واقع می‌توان گفت که «نظیر همان نسبتی که کانت و هگل با فلسفهٔ مدرن و عصر تجدد دارند، نیچه با فلسفهٔ پست‌مدرن و دوران پس از تجدد دارد». پست‌مدرن چیزی جدا از مدرنیته نیست «بلکه دورانی از تاریخ مدرنیته است که در آن مدرنیته مورد پرسش واقع می‌شود. یعنی دورانی که بشر مدرن دیگر به مبانی مدرنیته ایمان ندراد. پست‌مدرن وضعی که در آن نظم غربی، پس از آنکه همهٔ نظم‌های سابق را متزلزل کرد خود نیز سست و بی‌بنیاد شده است»(کلباسی،۱۳۸۷، ۳۷۵-۳۷۳). با اینکه قادر به کشف تاریخ دقیق پایان مدرنیته نیستیم اما می‌توانیم با توجه به نظر واتیمو دلایلی را برای پایان آن در نظر بگیریم: اولاً در قرن نوزدهم و بیستم، نظریهٔ تاریخ تک‌خطی به عنوان تاریخ سلطه نشان داده شد که به وضوح در خدمت اهداف سیاسی گروه محدودی از مردم به قیمت از دست دادن دیگران بود. ثانیاً شکست یک تاریخ تک‌خطی ناشی از رویدادهای عملی است که به طور قابل توجهی شامل پایان امپریالیسم اروپایی و استعمار می‌شود. ثالثاً واتیمو برخلاف پیش‌بینی آدورنو و هورکهایمر مبنی بر اینکه رسانه‌های جمعی منجر به جامعه‌ای کاملاً همگن می‌شوند بر این باور است که آشکارترین اثر انفجار رسانه‌ای در واقع سبب از هم گسیختگی دیدگاه ما نسبت به واقعیت می‌شود که به موجب آن خرده‌فرهنگ‌های بیشتری اجازه می‌یابند تا نظر خود را بیان کنند(وودوارد،۲۰۰۲، ۵۹-۵۸). از اینرو بیشتر متفکران پست‌مدرن در این مورد هم‌نظرند که آرمان تحقق عقل و سازماندهی عقلی جامعه باقیماندهٔ سنت روشنگری است که در دوره ما یعنی در دوران پست‌مدرن از اعتبار افتاده‌اند. از اینرو پرسش از کلیتِ اصول و ارزش‌ها به‌عنوان یکی از نگرانی‌های اصلی متفکران پست‌مدرن سبب شده تا انتقاد شدیدی بر این اصول وارد کنند(حقیقی،۱۳۹۱، ۲۹) که به دنبال آن پست‌مدرنیته با پاره-پاره شدن جامعه به اشکال مختلف و غیرقابل‌قیاس زندگی مشخص می‌شود. این چندپارگی به این معنی است که هیچ «فراروایت» واحدی نمی‌تواند واقعیت اجتماعی را به عنوان یک کل توضیح دهد.

ب- نیست‌انگاری نیچه‌ای واتیمو

نیچهٔ واتیمو به عنوان یک شخصیت فکری مفید برای تعیین ارتباط بین نیست‌انگاری و پست‌مدرن مطرح است. تفسیر نیست‌انگاری پست‌مدرن از نیست‌انگاری مدرن، صرفاً موضوع تقابل نیست‌انگاری با نظریه‌های کاملاً متفاوت جامعه و مقوله‌های فکری نیست (وودوارد، ۲۰۰۲، ۵۳). زیرا، همانگونه که در بالا نشان دادیم ارزش‌هایی که ما داریم، تأثیراتی از متافیزیک هستند که پس از مرگ خدا و پایان متافیزیک، مقبولیت خود را از دست داده‌اند، اما ما نمی‌توانیم آنها را مانند لباسی کهنه دور بریزیم. این عبارت یادآور این جمله نیچه است که «تا زمانی که دستور زبان را رها نکنیم نمی‌توانیم از شر خدا خلاص شویم» (هریس، ۲۰۱۳، ۲). بنابراین، باید در نظر داشته باشیم که با بی‌ارزش شدن بالاترین ارزش‌ها، ما نمی‌توانیم مقوله‌های ارزشی جدیدی را مطرح کنیم، بدون اینکه باور داشته باشیم که آنها به همان اندازه خطاهایی هستند که ما خلع کرده‌ایم. از اینرو، برای نیچهٔ واتیمو، هیچ غلبهٔ ساده‌ای بر نیست‌انگاری به عنوان ارزش‌گذاری مجدد ارزش‌ها بر بنیادی امن وجود ندارد. تا آنجا که نیست‌انگاری فقدان بنیادی اساسی است، نمی‌توانیم بر نیست‌انگاری

کامل (به معنای فراتر رفتن) غلبه کنیم. در اینجا تنها راه‌حل ممکنی که نیچهٔ واتیمو، به ما پیشنهاد می‌کند این است که به جای غلبه بر نیست‌انگاری، باید بر میل غلبه بر نیست‌انگاری، غلبه کنیم. می‌توان گفت، اصلی‌ترین ویژگی پست‌مدرنیسم که اغلب اتهامات نیست‌انگاری را به خود جلب می‌کند، همین ضدبنیادگرایی است. معمولاً تصور می‌شود که بدون «بنیاد» و «مبنا»، هیچ معیاری برای تعیین ادعاهای دانش، ارزش‌ها، یا اعمال نداریم، و ما را با نسبی‌گرایی تضعیف‌کننده‌ای مواجه می‌کند که ناامیدی تلخ را القا می‌کند. نیچه، «غلبه» بر نیست‌انگاری را اتخاذ نگرش متفاوت نسبت به تفسیر نیست‌انگاری از خود جهان می‌داند. در حالی که ممکن است ما به یک معنا در یک نیست‌انگاری کامل گرفتار شده باشیم، این نیست‌انگاری به معنای نوعی ناامیدی و نفی زندگی نیست، بلکه تأیید شادی است. زیرا، «زمانی که از میل به تفکر بر اساس مبانی و حقایق بنیادی دست برداریم، ممکن است ارزشی را ببینیم که در ناحقیقت نهفته است، زیرا زندگی خود بافتی از خطاها و انبوهی از تفسیرهای بی‌اساس است». واتیمو، برای اشاره به نیست‌انگاری کامل، از اصطلاح «فلسفه بامداد» نیچه بهره می‌برد: محتوای فلسفه بامداد چیزی جز همان «خطای مابعدالطبیعه» نیست، که از منظری کاملاً متفاوت نگریسته می‌شود. بنابراین، توانایی تأیید زندگی به جای انکار آن، در مواجهه با بی‌اساس بودن، نادرستی و خطا، به خلق و خوی ما بستگی دارد. برای درک نیست‌انگاری کامل، به جای ناامیدی، نیاز به خلق و خوی قوی و شاد است. هرچند این تغییر نگرش پاسخگوی مشکلات نسبی‌گرایی معرفت‌شناختی نیست، بلکه بیانگر این است که چنین نسبی‌گرایی منجر به ناامیدی نمی‌شود. این یک حرکت رایج برای نیچه است که مسائل فلسفی را که معمولاً فقط در قالب عقلانیت انتزاعی مطرح می‌شوند با عبارات فراعقلانی مانند سلامت، هضم، عواطف، روان‌شناسی، یا به‌طور گسترده‌تر، ارادهٔ معطوف به قدرت تفسیر می‌کند (وودوارد، ۲۰۰۲، ۶۴-۶۳). از این‌رو، برخلاف فلسفهٔ غرب، که از زمان افلاطون به بعد «وجود» و «حقیقت» بصورت موجوداتی خودجوش و استوار شناخته می‌شدند که از جاودانی و شکوه برخوردار بودند، به دنبال اشارهٔ غیر متافیزیکی هایدگر و نیچه به صورت «رویداد» ظاهر شدند، که به طور مدام در حال تفسیر، نگاشته‌شدن و ساخته‌شدن قرار گرفتند. از اینرو، از این پس به جای مواجههٔ با حقیقت به عنوان دانشی عقلانی، بیشتر با تجربهٔ حقیقت سروکار داریم (واتیمو، ۱۳۸۶، ۲۳). با کاهش ادعاهای قوی در مورد حقیقت و وجود، فعالیت واتیمو در فلسفه «تفکر ضعیف»[1] نامیده می‌شود. «تفکرضعیف» واتیمو، هرچند شدیداً وابسته به تفسیر هایدگر است ولی هر آن‌چه را که او در مورد نیچه مطرح کرده، جدی نگرفته است. «یعنی نیچه را آخرین فیلسوف متافیزیک نمی‌داند و قبول می‌کند که برای فراروی حقیقی از متافیزیک باید اندیشهٔ نیچه را در مسیر نیست‌انگاری دنبال کرد» (واتیمو، ۱۳۹۳، ۲۲۴). در تعریف دقیق‌تر «تفکر ضعیف» باید اضافه کنیم که تفکر ضعیف به هیچ وجه به معنای ضعف تفکر نیست، بلکه محتوای آن یک «هستی‌شناسی ضعیف» است. به عبارت دیگر، آن‌چه قبلاً واقعیت محسوب می‌شد، اکنون به‌عنوان تفسیر در نظر گرفته شده است. این تلاشِ فلسفی، بر «تفسیر»[2] به‌عنوان یک روند تضعیف شده متمرکز خواهد بود، فرآیندی که در آن وزن ساختارهای عینی کاهش می‌یابد و فلسفه دیگر خود را به‌عنوان هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی درنظر نمی‌گیرد، زیرا هر دو اینها با روند فلسفی، ضعیف و خنثی شده‌اند. در توصیف چگونگی هستی اشیاء، واتیمو جهان پست‌مدرن را به عنوان

[1] weak thought

[2] interpretation

بازیِ کثرتِ تقلیل ناپذیری از تفاسیر می‌بیند، که در آن فراروایت‌های پیشرفت و اروپامحوری، در پرتو تفسیر بی‌نهایت از تاریخ و رویدادهای جاری که از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات منتشر شده است، شکسته می‌شود (هریس، ۲۰۱۳، ۳). درنتیجه، پست‌مدرن به‌عنوان جامعه‌ای نیست‌انگارانه در تحلیل واتیمو ظاهر می‌گردد، که در آن تاریخ به پایان رسیده است و غرب بنیادهای خود را برای معنای تاریخی از دست داده است. در مقابل، دانش‌ها، باورها و ارزش‌های جدید جایگزین هر گونه معانی و ارزش‌های مشترک شده‌اند که به‌عنوان یک زمینه اجتماعی مشترک عمل می‌کردند. پست‌مدرن‌هایی مانند واتیمو، نیست‌انگاری را به‌عنوان چالشی در برابر اعتبار نظریه‌ها و ارزش‌های خود می‌پذیرند، زیرا آن‌ها بی‌بنیاد بودن را می‌پذیرند و بافت خطا را جوهر واقعیت می‌دانند. نیست‌انگاری پست‌مدرن به جای جستجوی بنیادی جدید، به ادامهٔ زندگی فرد خطاکار در پرتو یک نگرشِ اساساً متفاوت بسنده می‌کند (وودوارد،۲۰۰۲، ۶۶-۶۵).

نتیجه‌گیری

با توجه به موقعیت فلسفهٔ نیچه که در پایان متافیزیک غرب واقع شده، برداشت‌ها و تفسیرهای متفاوتی از وی ارائه شده است، از یک سو، هایدگر از وی به عنوان آخرین فیلسوف متافیزیک نام می‌برد و از سوی دیگر، واتیمو و اکثر پست‌مدرن‌ها بویژه متفکران فرانسوی مانند دریدا، فوکو و دلوز از وی به عنوان نخستین فیلسوف پست‌مدرن یاد می‌کنند. مهمترین دلیل چنین خوانشی را می‌توان در این امر دانست که تفکر نیچه در مقام انتقال و گذار از فلسفهٔ مدرن به اندیشه‌های پست‌مدرن بوده است. از اینرو، با بررسی نیچهٔ هایدگر، و نیچهٔ واتیمو، با دو خوانش متفاوت از نیچه رویارو می‌شویم که کاملاً در مقابل هم قرار می‌گیرند. تفسیر هایدگر از نیچه در زمرهٔ تفاسیر معمول نیست که صرفاً قصد توضیح و تفسیر اندیشهٔ نیچه را داشته باشد بلکه از تفسیر وی به عنوان ابزاری برای رسیدن به هدف خود، که عبارت از کشف تاریخ غرب بود، سود می‌برد. واتیمو معتقد است که تفسیر دیلتای برخلاف تفسیر هایدگر، بر شباهت بین اندیشهٔ نیچه و هایدگر در همسنخی فلسفه و ادبیات تاکید می‌کند، اما این امر صرفاً به معنای اکتفاء کردن به نقد ادبی و فرهنگی نیچه نیست، بلکه فراتر از آن، وی هماهنگ با بیشتر هایدگری‌ها، در جهت مخالفت با تفسیر هایدگر، تصمیم گرفتند برای مطالعهٔ نیچه به متون وی مراجعه کنند. واتیمو جزء آن دسته از هایدگری‌های مخالف با هایدگر است که از یک سو، با بررسی ارتباط بین نیست‌انگاری با متافیزیک، که نفی تمام آموزه‌های متافیزیکی را به دنبال داشت، و از سوی دیگر، با ملاحظهٔ ارتباط بین نیست‌انگاری با پست‌مدرن، به عنوان بی‌بنیادی، به این نتیجه رسید که نیچه نه تنها یکی از نظریه‌پردازان اصلی نیست‌انگاری در مدرنیته است، بلکه همچنین یکی از پیشگامان اصلی نظریهٔ پست‌مدرنیته در سنت فلسفی محسوب می‌شود. بنابراین، این بدان معناست که اندیشهٔ نیچه برخلاف تفسیر هایدگر حاوی عناصر بزرگی است که در نگاهی به گذشته می‌توان آن را پست‌مدرن نامید.

References

Bochenski. J. M. (2008). *Contemporary European Philosophy*. translated by Sh. Khorasani, Scientific and Cultural Publications. (in Persian)

Carman, T. (2020). Heidegger's Nietzsche. *Department of Philosophy*. *Barnard College*. 63(1), 104-116.

Dilthey, W. (2009). *The Formation of the Historical World in the Human Sciences*. translated by M. Sanei DarehBidy, Qoqnoos Publishing. (in Persian)

Harris, M. (2013). Vattimo and otherness: hermeneutics, charity, and conversation. *essays and Studies*. 4(1), 1-21.

Haghighi, Sh. (2012). *Transition from Modernity?* Agah Publishing. (in Persian)

Heidegger, F & Blanche, V. (1393). *Nietzsche in the Twentieth Century*. translated by I. Soleimani, Negar and Nima Publications. (in Persian)

Heidegger, M. (2008). *Nietzsche*. translated by I. Qanuni, Agah Publishing. (in Persian)

Howey, R. (1973). *Heidegger and Jaspers oN Nietzsche*. Springer Netherlands.

KalbasiAshtari, H. (2008). *Philosopher of Culture*. Institute of Iranian Wisdom and Philosophy Publishing. (in Persian)

Karbasizadeh, A. (2008). Nietzsche's Philosophy or Nietzsche the Philosopher. *Wisdom and Philosophy*, 4(15), 7-23. (in Persian)

Karimi, R. (2014). Nietzsche Heidegger: A Critique of Heidegger's Interpretation of Nietzsche. *Institute of Humanities and Cultural Studies*, 1(1-2). 279-298. (in Persian)

Lampert, L. (1974). Heidegger Nietzsche Interpretation. *Man, and World*. 7(4), 353–378.

Markov, B. V. (2011). Heidegger and Nietzsche, *Studies in Philosophy*. 50(1), 34-61

Mobalegh, Z. (1400). Violence against metaphysics*:* A Critical Study of Radical Criticisms of metaphysical Violence. *Immortal wisdom*. 18(40), 259-289. (in Persian)

Nietzsch. & et al. (1998). *Modern Hermeneutics*. translated by B. Ahmadi, & et al. Markaz Publishing. (in Persian)

Rosen, S. (2010). *The Mask of Enlightenment of Zarasthustra Nietzsche*. translated by M. Nouri, Markaz Publishing. (in Persian)

Vattimo, G. (1389). *An Introduction to the Life and Thought of Friedrich Nietzsche*. translated by N. Ahmadian, Question Publishing. (in Persian).

Vattimo, G. (1993). *The Adventure of Difference, Philosophy after Nietzsche and Heidegger*. translated by C. B. Baltimore, The Johns Hopkins University Press.

Vattimo, G. (1397). *Belief*. translated by K. HosseinzadehRad, New Publishing. (in Persian)

Vattimo, G. (1988). *Nietzsche and Heidegger*. Edited by D. W. Conway, Vol. 3. pp. 340-350. Routledge

Vattimo, G. (2007). *The End of Modernity*. translated by M. Asadi, Question Publishing. (in Persian)

Vattimo, G. & Webb, D. (1992). *The transparent society*. Polity Press.

Vattimo, G. & et al. (2002). Weak Thought and the Reduction of Violence: A Dialogue with Gianni Vattimo. *Common Knowledge*. 8(3), 452-63.

Winkler, R. (2014). Nietzsche and Heidegger: Ethics Beyond Metaphysics.*University of Johannesburg*. 44(3), 266-285.

Woodward, A. (2002). Nihilism and The Postmodern In: *Vattimo's Nietzsche. Minerva - An Internet Journal of Philosophy*, 6(1), 51-67.

Woodward, A. (2009). The Verwindung of Capital: on The Philosophy and Politics of Gianni Vattimo. *Symposium: The Canadian Journal Continental Philosophy*. 13(1), 73-99.

Zeimran, M. (2007). *Nietzsche after Heidegger, Derrida and Deleuze*. Hermes Publishing. (in Persian)

Zimmerman, M. E. (1976). a comparison of Nietzsche 's overman and Heideggers authentic self. *Southern Journal of Philosophy*. 14(2), 213-231.